

Christian Mosen

Thronhjems Mysterier

bokselskap.no
Oslo 2021

bokselskap.no, Oslo 2021

Christian Monsen: *Thronhjems Mysterier*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1856 (Throndhjem/Chr. Høyfager) og er basert på digital tekstversjon ved Øystein Tvede.

ISBN: 978-82-8319-612-2 (bokselskap.no), 978-82-8319-613-9 (epub), 978-82-8319-614-6 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Thronbjems
Mysterier.

af

Christian Mønst.

Thronbjem.

Trykt hos Christian Høysager.

1856.

1ste Capitel, som er et geografisk

1.

[3] Dersom der skulde findes et eller andet Menneske i denne Verden, der skulde være saa uvidende, at han ei veed, at det berømte Nidaros med sin Domkirke, «hvis Ry har bredet sig til selve Rom», ligger saa omtrentlig under en Polhøide af $63 \frac{1}{2}^{\circ}$ og en Længde af $28 \frac{1}{10}$ Grad, saa underrettes han herved om at det forholder sig saa. Skulde han tvivle om Sandheden, da kan han eftersee Almanakken, om hvis Troværdighed ingen tvivler, undtagen naar den snakker om Veiret, der er mindre foranderligt end Ludvig Daa, mindre suurt end Morgenbladet og mindre barskt end Den Frimodige, omendskjønt det har forandret sig, og taget Knebelsbarter paa hver Dag det hele Aar igjennem. Almanakken lovede os et velsignet godt Aar og lover os et fremdeles; men hvorledes har du holdt dit Løfte, o Almanak, og hvorledes agter du at holde det? Almanakken er som Keiseren af Østerrig, Kongen af Preussen og lignende høie Personer, naar de bedrage Folket, skjæer det kun formedelst en Feiltagelse, og forresten er Forskjellen den, at Konger *trykke* og Almanakker trykkes.

[4] Det var imidlertid ikke derom vi skulde tale, vi bør ikke henfalde til Poeten Ariosts Feil at gjøre Digressioner. Vort Capitel skal, som før sagt, være et rent geografisk.

Dersom nogen af de ærede Lesere have seet et Kort over Throndhjem, hvoraf i Forbigaaende sagt Intet er roesværdigt, vil han kunne gjøre sig et nogenlunde Begreb om Beenbygningen i det gamle Dyr: Nidaros.

Engang havde dette Dyr bløde, lette, bevægelige og kødfulde Muskler, der skjulte de skarpe Knogler; det var et yndigt Væsen, et ungt og kraftfuldt, der mellem de øvrige Norges Byer stod stolt og fremragende som en Dronning mellem sine Hofkavallerer. Destoværre, Dronningen er bleven gammel – Kavallererne have trukket sig tilbage og lig Napoleons Josephine har Nidaros forladt sin Høied og sin Throne for i Stiled at begræde Tabet af sin Lykke og sin Glands. – Manden med det ironiske Smil om Læben pakker nu ind og gaaer sin Vei; hans humoristiske og med et lystigere Sind begavet Broder bytter Plads med ham.

Fra Toppen af Steenbjerget – som det er bleven kaldet, rimeligviis for at Enhver kan vide at Bjerget bestaaer af Steen, – kan man overskue Olafs Stad. Saa regelmæssig den end i Virkeligheden er anlagt, saa uregelmæssigt seer dette Anlæg ut i Frastand. Elven vrider sig på den ene Side i Slangebøtter, som en mand, der, med Respect at sige, har ondt i Maven; paa den anden Side bøtter Fjorden sig og skyller Sanden op i Gaderne.

Det Hele er et billede af et Væsen der sidder i Klemme mellem to Elskere, hvoraf den ene er en Kat og den anden en Bjørn. Man maa uvilkaarlig [5] bede for den gamle Mø, der er i Kattepine. Det første man

støder paa naar man kommer ned fra Bjerget udi Josaphats Dal er et Brænderi til Høire og en tilsvarende Portion af Værtshuse til Venstre, hvorved man uvilkaarlig kommer til at tænke paa Skildtet over en viis Raadhuusport: «Mod og god Samvittighed behøves kun for at træde indenfor». Og er man kommen indenfor, ja da – da vorder man forbauset. Du skal faae at høre, agtbare Læser, hvilke Mærkværdigheder Du vil støde paa, baade levende og døde.

2.

I fordums Dage tjente Voldene om Throndhjem til Værn for Byen; men man har fundet det mere overensstemmende med den nyere Tids Fordringer at gjøre dem til Indtægstkilder for vaare militære Befalingsmænd. Man finder nu Byg, Havre, Kaal og Potetes, hvor forhen harniskklædte Mænd stode ved Siden af truende Kanoner. Og at Potetes ere mere gavnligere for Menneskenes Indvolde end Kugler, er igrunden uimotsigeligt. Om Sommeren seer man undertiden brægende Faar og Køer med saare andægtige Miner spadsere paa de grønne Græsplainer. Hver 2den Time lytte de med spændt Opmærksomhed til Skildtvagtens «Løis af!» forundrede over at saadanne skrig kunne komme fra menneskelige Struber. Throndhjems Publicum har stedse baaret overmaade Forkjærlighed for de Militaire: man har vel engang imellem hvisket saa smaat om at det vilde være til Hygge for Byens Indvaanere om disse Volde, der dog ikke længer kunne tjene til byens Forsvar, bleve overladte til Borgerne som Promenadeplads; man har hvisket om at de militaire Herrer, der benytte dem til at plante Kaal og Potetes i, have sine [6] aarlige Lønninger, og Enkelte have ikke kunnet begribe, hvorfor disse Jordstykker, der ikke lenger opfyldte sin oprindelige Bestemmelse, ere komne nogle Officierer til Gavn, istedenfor at blive den hele Stad baade til Nytte og Fornøielse; men Fleertallet av Indvaanerne, hvorved maa forstaaes de honette Personer, have fundet og finde fremdeles, at det kun er Pøbelen som trænger til offentlige Spadserepladse; de Fornemme bør dog have noget for sig selv, ligesom Adresseavisen har sit Privilegium og Den Frimodige sin Brutus.

Den første Mærkelighed man træffer paa, naar man er kommen igjennem Skandseporten, der forresten er uden Port, er et Skilderhuus og en Person, der kaldes Skildvagt, samt et Slaveri, – Alt til Høire – og til Venstre holde Toldbetjentene Vagt – om det er for at passe paa Skilderhuset, skulde vi lade være usagt. Naar det bliver mørkt, flytter Skildvagten sin Plads, naturligviis ikke fordi han er mørkræd, men af andre, udentvil gyldige, Aarsager og om Natten er Porten ubevogtet. I Mørket seer jo desuden en Officier ut som et andet Menneske og Skildvagten behøver ei at præsentere Gevær, den eneste vigtige Bestilling han udøver, foruden de to ligesaa vigtige, enten at staae stille eller at spadsere.

Er man kommen indenfor «Porten», og ligesom Abraham drager tilhøire, kommer man ind paa et Felt, som man særdeles aandrigt har benævnet «Kalveskindet». Navnet skal være gammelt og er rimeligviis bleven givet Stedet da Byen endnu var et Barn. At det ikke med Tiden har erholdt en mere for den Voxne passende Benævnelse, kommer rimeligviis deraf at næsten samtlige Byens Trommeslagere [7] have taget sin Bopæl paa bemeldte Kalveskind.

Paa Venstre Side av Skindet ligger Kalven i sin hele Skjønhed og Feedhed; med andre Ord, for at tale mindre figurlig; Throndhjem, med sine brede Gader, trange Veiter, store Huse og 14 000 Indvaanere, udstrækker sig lige til Fjorden og seer betænksomt udover den sandige Grund som om den vilde sige: «Kunde man finde Guld her, som ved Californiens Floder, fik man kanske dog en Havnedæmning istand.» – Fjorden skyller Dag for Dag mere Sand ind, men Guld skal ikke være bleven bemærket.

3.

Paa det førnævnte mærkelige Kalveskind blev i Fordums Dage udgydt en betydelig Mængde Blod, hoveder bleve afhugne i tusindevis, og for at ikke Mindet om Forfædrenes Heltegjerninger skal gaa til Grunde har man vedligeholdt Skikken. Man hugger fremdeles Hoveder af paa «Skindet», men Hovederne høre til de koldblodige Dyrs Legemer; de ere, som vi engang før have tilladt os at gjøre opmærksom paa, af Kaal. Og der ere mange Kaalhoveder paa Kalvskindet.

Følger Du os videre paa vor Promenade, kjære Leser, kommer Du til vor berømte Domkirke, der gaar for Luud og koldt Vand, som det hedder. Denne gamle Prydelse for Nidaros har nu snart ærgret sig ihjel af tre Aarsager. For det Første ærgrer den sig fordi vaare patriotiske Bønder paa Stortinget have havt saa liden Agtelse for sine Forfædres Minder og Gjerninger, at de lade den stolteste af deres Descendenter ligge mere nøgen end et Lægslem. For det Andet ærgrer den sig over, at Regjeringen kaster Statens Penge bort til Skrædderne, ^[8] der skulde skaffe den en ny Kjole uden at den faar nogen. For det Tredie ærgrer den sig over at et Grundlovsbud vil rulle overende, naar den selv ruller; thi naar den styrter, vil ingen Konge kunne krones i Throndhjems Domkirke. Bagom denne samme Kirke ligger Kongsgaarden, bekjendt af en mærkelig Begivenhed i Oldtiden, da man der slog Einar Tambeskjelver ihjel, og af en ditto i Nutiden, da man slog en Buk ihjel. De, der ere hengivne til at anstille filosofiske Betragtninger, kunne her faae en fortræffelig Anledning til at overbevise sig om at Alt i denne Verden forandres forholdsviis, saa at Ligevægten opretholdes. Før slog man Hoveder af Helte paa Kalvskindet og dræpte Einar Tambeskjelver i Kongsgaarden; nu skjærer man Kaalhoveder af paa det ene sted og slaauer Faar ihjel paa det Andet.

Men ved Siden af alt dette Kuriøse maa vi dog opstille Minderne om en af vore hæderligste Mænd, og male dem i den alvorlige Tone, som de tilkomme; vi mene Minderne om Thomas Angell. I denne forsømte Kongegrav, som kaldes Nordens berømteste Kirke, hviler ogsaa den Mand, som endnu Throndhjems Fattige velsigne, og som, ved sine Gaver og sine milde Stiftelser, vil bringe sit Navn i Erindring, naar meer end een Konge er glemt eller forbandet. Klosteret, Angellstuerne, Latinskolen, Vandledningen og mange andre Vidner staae i Throndhjem og pege hen paa den hensmuldredes Grav i den ærværdige Dom. Og han vil leve selv om Domen synker!

Vi have strøget Haanden over Panden for at forsøge paa at forjage Mindet om Throndhjems ædleste Mand og atter gribe den mere muntert klingende Streng, hvorpaa vi før spillede; men vi nægte ikke at løsrive os saa hurtigt ^[9] fra Skuet af en af de faa Billeder, der have fremstillet sig for os i Livet af en virkelig

Menneskeven, og derfor slutte vi dette Capitel.

2det Capitel, som Damerne ikke bør læse, men som de læse alligevel, netop fordi de ere raadede fra at læse det

1.

Der gives Fruentimmer i Trondhjem ligesom over alt på Jordkloden; de have sine Dyder og sine Feil ligesom de have dem overalt, men her kan man med større Sikkerhed klasificere dem. Da vi i hele vor Levetid have været en Ven af det smukke Kjøen og fundet en særegen Interesse ved at klasificere, vil visselig heller ikke Nogen undres over at vi ogsaa nu benytte Leiligheden. De trondhjemske Damer kunne inddeles i fire Classer – senere komme vi til Mandfolkene, der, om det kniber, gjerne kunne inddeles i femten –, og til Inddelingens Grundvold ville vi tage Damernes Been. Til den første Classe høre de, der dandse i Harmonien; til den anden Classe høre de, der dandse i Borgerklubben; til den tredje høre de, der dandse i Ihlen, og til den fjerde endelig de, der dandse, hvor Fanden det skal være, baade i den ene Klub og i den anden, baade med og uden Masker, og som af visse Grunde, – der maaskee ere ubegribelige for de i de trondhjemske Mysterier Uindviede, men som vi senere skulle forklare, – have erholdt Tilnavnet «Politiets Veninder». De øvrige, hver enkelt Classe karakteriserende Kjendetegn skulle vi nu, saa godt [10] som vi formaae, søge at fremstille, og fremdeles holde os til Benene, for ei at afvige fra de Regler, Logikken opstiller. Første Classes Damer, i Qvarteret «Harmonien», spadsere kun om Morgenens, de ere poetiske, ynde Naturen, men kunne ikke finde Noget andet Malerisk ved den end den opgaaende Sol, som det er tilladt

at see
i Negligè.

Medlemmerne af den anden Classe, i qvarteret Borgerklubben, har saameget at bestille i Kjelder og Kjøkken, at de ei faae Tid at spadsere før end efter Middagen; de ere mindre poetiske end Damerne i første Classe, Ægtenæmdene paastaa, at de ynde prosaiske koner, naar de kun have saamegen Følsomhed, som netop er nødvendig.

Damerne af tredje Classe, i Qvarteret Ihlen, hvorfra dog udtrykkelig undtages dem, der høre til Borgerklubbens Filialafdeling: «Hotel de Galschjødt», ynde ikke Solens Opgang; de spadsere helst om Aftenen og anstille Betragtninger over hvad Natten vil bringe, istedetfor at Damerne fra Qvarteret Harmonien anstiller sine over hva Dagen vil bringe. De ere hinandens Antipoder, disse damer, de tale ondt om hverandre hver eneste Dag, og hvad der er det Mærkeligste – thi Talen er her om Fruentimmer – begge Parter have næsten altid Ret.

Den fjerde Classe hører til Mysteriernes Mysterier. «Politiets Veninder» bruge kun Benene om Natten.

Deres Betragtninger af Naturen ere af en mørkere Farve. Harmoniens Morgenrøde, Borgerklubbens Middagssol og Ihlens Maaneskin ere de blinde for; de elske kun Natten, især naar den er skyet. Vi have her Anledning ^[11] til at vise vore Evner som Grandsker forinden vi gaae videre. Efter at have viist hvilken Rolle Damernes Been spille og hvorlunde det smukke Kjøen blot ved Hjelp af dem kan Classificeres.

At «Nattens Børn» have faaet Navn af «Politiets Veninder» have vi søgt og fundet Aarsagen til. Den, som kjender Mennesket, veed ogsaa, at det af Naturen har et besynderlig Hang til Satire og at det ikke sparer sin bedste Ven, naar det blot kan faae Anledning til at gjøre sig lystig over ham.

Det er rigtignok sørgeligt, men det er nu engang saa, og bliver, saavidt vi tro, aldrig anderledes. Politiet, hvis Pligt det er at vaage naar Publikum sover, har nødvendigviis tilfældig mere end een Gang maattet støde sammen med Damerne af fjerde Classe, og deraf har en eller anden «Satyrikus» hentet Anledning til at kalde dem «Politiets Veninder».

2.

«Hop» sagde Gutten til Kjellingen, «her er en Bæk». Og vi nødes virkelig til at gjøre et stort Spring, idet vi springe ligefra Damernes Fødder til deres Hoveder. Forinden vi tale mere om disse Hoveder maa vi tillade os at sette os ud tilbeens med Bibelen i et vist Punct. Bibelen har nemlig fradømt Qvinderne Hoved, idet den udtrykkelig erklærer, at Manden skal være Hovedet; men hvormeget jeg end ynder Bibelen, maa jeg dog her tage mig den Frihed at sige til den: «De tager Feil, Høistærede!» Mændene ere, paa faa Undtagelser nær, Qvindernes Slaver. Damerne ere, for atter at holde os til Bibelens Ord, fromme som Duer og dog listige som ^[12]Slanger, og jeg kjender mere end en Dames Hoved, der har bragt Manden til at tabe sit og gjøre ham forrykt.

Hvad nu Classificationen angaaer med Hensyn til de trondhjemske Damers Hoveder, da kan man saare let komme udi Vildrede, saafremt man vil gaae mathematisk tilværks og slutte saaledes: Hovedet forholder sig til Benene i den ene Classe som Hovedet forholder sig til Benene i den Anden. Det forholder sig ingenlunde saa; Damerne ere her, som overalt, irregulære Væsener, hvis Indhold ikke kan beregnes anderledes end paa samme Maade, som Hr. Welhaven i sin Tid søgte at udfinde Cirkelens Qvadratur. Vi have seet Damer med deilige Hoveder og høist miserable Been og omvendt, damer med yndige Fødder og høist beklagelige Hoveder, i alle Classer. Paa den anden Side have vi fundet Undtagelser, Hoveder nemlig med tilsvarende Fødder; da vi imidlertid ikke ere indiseret ville vi intet Navneregister fremlægge, men overlade til Læserne selv at erkjende sig om hvilke det Ovenstaaende gjælder.

Hvad Classificationen anbelanger – for at komme tilbage til hvad vi egentlig skulle tale om – kunne de trondhjemske Damers Hoveder inddeles i fire Classer, der kunne deles i to Hovedclasser. Til den første Classe høre de, der ligesom Departementet for det *Indre* have tænkende og ikke tænkende medlemmer og til den anden Classe høre de, der ligesom Departementet for det *Ydre* – hvilket er velbekjendt – have smukke og ikke smukke Medlemmer. En Ting er imidlertid alle disse Hoveder komne overeens om, hvad

enten de ere kloge eller dumme, smukke eller hæslige, nemlig at bagtale Næsten. Det gjør os ondt for Eder, I Ætlinge af Trøndelagens ^[13]Næsekongers Dronninger, at vi ikke kunne fritage Eder for den Feil, som alle Evas Døttre desto værre ere i Besiddelse af, paa faa Undtagelser nær, nemlig at give Misundelsen fri Tøile, og paa den anden Side glæder det os at vi have været saa kloge at tale om Undtagelser; thi vi kjende Eder alle saa godt at vi vide, at enhver af Eder troer at høre til Undtagelserne og forsoner sig med os i sit Hjerte.

Siden vi ganske tilfældigviis ere komne til at tale om Hjerter, maa vi dog tillige fremkomme med den Bemærkning, at vi høilig tvivle om at Trønderinderne eie Hjerter og at en Forsoning paa denne Maade saaledes neppe kan finde sted. Skulle vi altsaa forsones, smukke Læserinder af første, anden og halvdelen av tredie Classe – Resten give vi ei en Snuus for – saa lader vore Hoveder tale sammen og vore Hjerter være udenfor Sagen. Vi erkjende Eder med fuld Overbeviisning for at være listige som Slanger og fromme som Duer; vi erkjende at I ere aandrige, blide og smukke; vi erkjende at I kunne være Mændenes Hoveder trods Skriftens Ord at de skulde være Eders, vi erkjende at I som Piger kunne være guddommelige, som Koner fortryllende, som unge Enker yndige og som gamle ærværdige. Lover oss til Gjengjeld for disse Erkjendelser, at I ville aflægge den største af alle Eders Feil, Lysten til at bagtale. Have I aflagt den, skulle I blive til halve Engle, mere tør vi ikke love Eder for Mandfolkenes Skyld, der vilde erklære os Krig dersom vi berøvede Eder Alt menneskeligt og legemligt. Og hermed byde vi det smukke og det blide Kjøen farvel, med Ønsket om at Alt hvad der vanzirer dets herlige Legeme maa vorde tilintetgjort.

3die Capitel, som er en Indledning til Mandfolkene

1.

[14] Som bekjendt inddeler man Hestene i Racer, saasom Fuldblods-, Halvblods- og endnu lavere, det vil sige endnu mere blandede Racer. Da nu Hesten er et af de ædleste og stolteste Dyr, vi kjende, haabe vi, at Ingen vil tage det fortrydeligt op, at vi, idet vi skride til at skizzere *Throndhjemmerne* – ikke Trønderne – benytte Hesten som et Sammenlignelsesmiddel. Man har Methaphorer, der ere lige saa anstødelige. Methaphorisk kalder man jo Helten en Løve. Diplomateren en Ræv, Damen en Due; der er altsaa efter vor Formening Intet iveien for paa samme Maade at kalde Throndhjemmeren en Hest. Ved denne Sammenligning tage vi imidlertid her intet særdeles Hensyn til lighed i Egenskaber. Vi kunde f. Ex. sige: Hesten er udholdende, stærk, tro, virksom og forstandig, og Throndhjemmeren er ligesaa; men da det ikke er vor Hensigt at sige Complimenter for Øieblikket, ville vi kun bemærke, at det er den ovennævnte Raceforskjel, der er fælles for Hesten og Throndhjemmeren, som fornemmelig har givet os Anledning til Metaphoren.

Vi have udtrykkelig paapeget, at det ikke er Trønderne men Throndhjemmerne vi tale om. Trønderne høre til den gamle seige Rod, som Tydskerne og Flensburgerne efterat have gravet i fem Hundrede Aar endnu ikke have kunnet faae rodet op, og som rimeligviis have flettet sine Grene saa fast ind i Dovres Sener, at den aldrig bliver rokket. I Thronderne see vi den ægte Fuldblodsrace, hvormed Throndhjemmerne have ligesaa tilfælles, som Ueland havde tilfældes med den sunde [15] Menneskeforstand, da han foreslog Brænderiernes Ophævelse. – Throndhjemmerne, der forresten udgjør et ganske skikkeligt Folkefærd, have kun faa Throndere inden sin Midte; de svømme som enkelte melankoliske Boller i den store suppe, eller for at tale med Poeten:

Apparent nari nantes in gurgite vasto.

De vandre omkring som Spøgelse fra en Forgangen Tid, mindende, ligesom Domkirken, om at der engang existerede et Nidaros, beboet af Normænd, fri for Luxusartikler, fri for Aagerkarle, fri for Ildebrande og fri for Fallitter *en gros et en Detail*.

Vi kjende Intet, hvormed vi bedre kunne sammenligne den throndhjemmske Befolkning, end den enepiviligerede Adresseavis. Ligesom denne indeholder en confunderende Mængde af de meest heterogene Bekjendtgjørelser angaaende Huusbequemmeligheder, Pølse, Sirup, Ost, Auctioner, bortkomne Sager, Præken til Høimesse og Aftensang – ikke at tale om meteorologiske Iagttagelser, der aldrig ere rigtige, og anmeldte Reisende –, saaledes er ogsaa den throndhjemmske Befolkning sammensat af saamange fremmede Elementer, at man, ved at anstille nøiagtige genealogiske Undersøgelser, paa en og

samme Person vilde kunne finde en kjøbenhavnsk Tunge, en flensburger Næse, et hamburger Øre, en engelsk Arm og en hollandsk Mave m.m. Saaledes er en Nutidens Throndhjemmer ialmindelighed componeret; at Manden imidlertid derfor kan være en overmaade skikkelig Mand er vistnok unødvendigt at bemærke. Det throndhjemmske Sprog minder ogsaa Noget om den babelske Sprogforvirring. Kommer man i Selskaber eller paa offentlige Steder veed man egentlig ikke i hvilket Land ^[16] man befinder sig; alteftersom man er oplagt dertil kan man tro sig hensat enten til Danmark, Holsteen eller Tydskland, og først naar man hører det ægte thrønderske «Kor lever Daaker» finder man sig overtydet om, at man virkelig befinder sig i Tørfiskens, Tranens, Sildens og Chrommalmens Bye.

Vi have allerede bemærket, at dette Capitel kun ere en Indledning til det paafølgende, og agte ikke her at begynde at classificere Mandfolkene; til denne Classification bliver et langt og særegent Capitel nødvendigt. Mændene lægge sine Capaciteter for Dagen i en utallig Mængde Retninger; Qvinderne vilde rimeligviis gjøre det samme, dersom det ulykkeligviis ikke var gaaet saa langsomt med deres Emancipation.

4de Capitel, som angaar Mandfolkenes Dyder og Lyder

1.

Enkelte Forfattere have forsøgt paa at gjøre den Regel gjældende, at man under Behandlingen af en Materie bør foretrække den nedadstigende for den opadstigende Scala, eller med andre Ord, at man bør begynde med de meest ophøiede og ende med de mindst ophøiede Gjenstande for Betragtningen; Andre, hvortil vi slutte os, ere af en modsat Formening, og da nu en Aagerkarl, ifølge vor med Samvittighedsfuldhed erhvervede Overbeviisning er det laveste Creatur blandt alle Creature paa denne syndige Jord, saa tage vi ikke i Betænkning at begynde Mandfolkenes Capitel med ^[17] Fremstillingen af Billedet af en throndhjemsk Aagerkarl. Har Du nogensinde betragtet et saadant Dyr med Opmærksomhed, gode Læser? Dersom Du har det og kunnet bevare din Appetit, følt dig fri for Følelser af Koldfeber og Tanken om Fanden, maa du have en ypperlig Constitution og misundelsesværdigt Humeur. Vi for vor Part have aldrig uden med Rædsel og Indignation kunnet betragte disse Blodigler med to Been, der kun have lært at udtale de tre skrækkelige Ord: «Renter», «Pant» og «Penge».

En throndhjemsk Aagerkarl have vi længe betragtet med Opmærksomhed og taget i alvorlig Betænkning, hvorvidt han værdigen kunde stilles op under Slægtsnavnet: «Menneske». Da han imidlertid hvad «Skabelonen» angaaer, virkelig seer ud som et Mandfolk ialmindelighed, have vi troet at burde regne ham til Menneskeslægten, omendskjønt han betragtet fra en anden Side, nemlig som «vrængt» mere repræsenterer Hyænen end Mennesket.

En throndhjemsk Aagerkarl er et Væsen, der er i Besiddelse af Andres Penge foruden dem, der virkelig ere hans egne. Disse Penge laaner han ud ligesom den Berlingske og Børsenhalle laaner sine udenlandske Efterretninger til Morgenbladet og Rigstidenden, kun med den Forskjel at han tager blodige Renter. I almindelighed kjender man Aagerkarlen paa hans sukkersøde Mine, Klager over Tidernes Piinagtighed, Mangel paa Evne til at see Folk lige i Ansigtet og Overflødighed paa Evne til at synge Salmer. Hver Søndag gaaer han i Kirken for at vinde Bestyrkelse til at begaae nye Synder og hver Mandag skriver han det Slags Afladsbreve som kaldes Stevninger. Forresten er han ^[18] ikke sjelden en Dandy, besøger baade «Løven» og «Klubben», drikker Punsch, spiller Kort og gaaer med rørstok med Dusk i. Forøvrigt kunne de throndhjemiske Aagerkarle deles i og henføres til to Classer. Den ene kunne vi kalde den aristokratiske eller Hensigten og den anden kunne vi kalle den plebeiske eller Midlet. Der gives saaledes, dersom man skal tro den nederdrægtige Fru Fama, Embedsmænd, der aagre med Statens Penge, visse Hensigter, som benytte visse Midler for at flaa Fattigmand, med andre Ord at der gives Oppebørselsbetjente som gennem Leietjenere udlaae sine eller maaske Statens Penge mod Pant og tilbørlige Renter, for at bøde paa den knappe Gage, som Fruen og Døttrene finder at være forliden. Rigtignok paastaae onde Tunger at et Par Tusind Daler kunne være tilstrækkelige for en embedsmand at leve af om Aaret, selv om Fruen og

Frøkenen bruger endeel Silke, Kniplinger og Baand; men som vi have studeret Tingen til Bunden erklære sligt Ræsonnement for Sludder; man har ikke tænkt paa Selskaberne og Vinen, hvoraf hver er en *Conditio sine qua non* for at en Mand af Velten kan vise sig *comme il faut*.

2.

Saavidt vi erindre sluttede vi vore Bemærkninger angaaende de throndhjemske Aagerkarle, med den, at undertiden maa noget Mere til end de Indtægter en vis Bestilling lovlig medfører, for at en Mand af Velten kan leve som han bør. Vi talte om Hensigter og Midler, men da Hensigterne, som det lader til, støde fornemme Folk for Hovedet og bringe dem til at mistyde de alleruskyldigste Ord, ligesom Morgenbladet og dets Venner mistyde ^[19]Erik Bøghs Farce, saa ville vi, for ei at vække Uro i nogen Leier, holde vor Mund, hva de nævnte Hensigter angaaer, og begive os over paa Midlernes Gebeet.

Omstændighederne gjør imidlertid her en Reservation nødvendig. Vi have bestemt os til at skrive en heel Hob i dette Aar baade i bunden og ubunden Stil; vi agte at henvende os med en Mængde Subskriptionsplaner baade til Damer og Herrer for at vinde Gunst og Hæder og fornemmelig – Penge.

Man vil selvfølgelig kunne indsee, at vi faae saare liden Tid til at indlade os i specielle Feider med dem, der paa Grund af, Gud veed hvad, ville finde sig beføiede til at vælte sig ind paa os. Vi forbeholde os derfor for Eftertiden enten slet ikke at svare, eller idetmindste kun efterat vi lovlig ere blevne beskikkede, saafremt et eller andet forstyrret Væsen skulde sende os forvirrede Skrivelser og uden Grund finde sig forulempet af Ytringer, der ei vedrøre ham. Om vi f. Ex. leilighedsviis offentlig kom til at sige: vi kjende en Mand, der undertiden gaar i graa Buxer, som er en stor Kjeltring og alle Verdens graa Buxer paa den Maade kom os paa Halsen. Enhver for ved Høiesteretsdom at blive frikjendt for at være baaret af en Kjeltring, eller vi omvendt blev attaqverede af deres Eiere, vilde vi jo komme i en Suppedas, som ikke Fanden selv kunde rede sig ud af. Efter denne Digression gaae vi lige løs paa Sagen. De smaa Aagerkarle, disse «Midler» som vi have kaldt dem, men som ogsaa forstaae den Kunst at aagre for egen Regning, træde gjerne frem med større Beskjedenhed. Uden at boe i Hovedgaderne have de ofte ^[20]deres Boutikker i Veiterne og forholde sig til de større Slyngler som de stakkels smaa Provindsaviser forholde sig til Hovedstadsbladene, som en Høker til en Grosserer, som en Corporal til en General, eller, for at finde en mere træffende Sammenligning, som under Ludvig den Sextendes Regjering en simpel Jøde forholdt sig til en Generalforpagter.

Vi havde i Fredags Anledning til at see en Vaudeville, der kaldes «En Jøde i Mandal»: denne Vaudeville indeholdt tilfældigviis 1 – siger og skriver een – Vittighed, nemlig at Jøder henhøre blandt norske Udførselsartikler. Skulde nogensinde Hr. Platou jr. agte at udgive et nyt Oplag af sin Faders Geographi, bede vi ham indstændig om at bemærke, naar Talen bliver om Throndhjem og dens Export, at det var ønskeligt om denne Bye ogsaa kunde faae udført sin overflod av Aagerkarle.

3.

Lader os nu tilslut betragte en throndhjemsk Aagerkarls Sindsstemning, saaledes som vi antage den er. Den maa kunne betragtes fra to Sider; den kan være som Hundens, naar den er sulten og den kan være som Hundens, naar den er mæt. Lignelsen vil man maaske ikke finde peen nok, men da vi ikke kunde i Hast faae fat på nogen Anden, grebe vi den, der laae os nærmest, og man maa undskylde os. Vi Avisskrivere ligne selv som oftest Hunde, vi maa leve af Been, tage for os som det falder, og destoværre overlade de større Hunde, Aagerkarlene, Kjødet. Nu er det imidlertid paatide at komme dit igjen, hvor vi slap.

[21] En throndhjemsk Aagerkarl, naar han er sulten, er et skrækkeligt Væsen: udebliver hans Hovednæringsmiddel: Afdrag og Renter, kan man ikke gjøre Regning paa hans Overbærenhed mere end man kan gjøre Regning paa ei at blive snydt, naar man kjøber Manufacturvarer. Han stevner, han panter, han æder dig, gode Læser, med Hud og med Haar, og bliver han ikke mæt av Kjødet, knuser han Benene og suger Dig ud lige til Marven. Han er ikke en Hund *en detail*, men han er en Hund *en gros*; han er en ægte Blodhund, en Bulldog af den mest ublandede Race, der med sine Tænder søndersliger Alt og i hvis Bug Kobberskillinger, Sølvorter, Ducater, Femdalersedler, og Obligationer fordøies ligegodt. Sindsstemningen maa, efter hvad vi her have oplyst, just ikke være den bedste hos en throndhjemsk «Pantejøde», naar han er sulten. Han maa være behersket af et Raserie, som ikke kan beskrives, af en Mordlyst, hvorfor vi gyse tilbage, kortsagt af en Hundskhed, som ere mere end hundsk. Lader os imidlertid ophøre med at betragte denne Side af Billedet, lader os betragte Aagerkarlen, naar han er bleven mæt, dersom han forresten nogensinde kan blive det tilgavns; hvilket behageligt Ansigt viser sig ikke da for vore Blikke. Det er trindt, rundt, rødt og fedt og indenfor Pandebrasken hviler Tilfredsheden i en silkestoppet Lænestol med Fjedre under – Aagerkarlens Samvittighed er desuden elastisk fra Fødselen af – og i Hjertet rører sig ingen anden Følelse end Taknemmelighed med det Forsyn, der lod ham forudsee at gode Renter og god Sikkerhed i Forbindelse med gode Penge kan gjøre en Mand rig og berømmelig i denne syndige Verden.

[22] Hvorledes Manden sover om Natten er et Spørgsmaal, som vanskelig kan besvares. Lægerne paastaae at Overmættelse medfører slet Fordøielse og urolige Nætter fulde af slemme Drømme; men da en Aagerkarl neppe nogenside bliver overmættet antage vi at han ei heller plages af natlig Uro. Han sover udentvivl udmærket godt; drømmer han, da drømmer han kun om Hovedpuder fyldte med Ducater og vaagner han, ærgrende sig over at Drømmen ikke er ganske opfyldt, nu Herregud, saa har dog Æselet kun havt een Ærgrelse i Døgnnet, Noget som mere end et skikkeligt Menneske ei kan rose sig af.

5te Capitel, der ligeledes handler om Mandfolkenes Dyder og Lyder

1.

Her i Throndhjem har man ligesaavist som andre Steder sine «Løver». Det er ikke i Hovedstaden alene man gaar med Moustacher og Glacehandsker, det er ikke i Hovedstaden alene man benytter Tiden til at rende Byen rundt i den noble Henseende paa en peen og indtagende Maade at nedrive Næstens Ære; det er ikke i Hovedstaden alene, at man anseer det for en Skam at drikke sig en ærlig Ruus i godt Lag, trykke en Haandværksmands Haand paa offentlig Gade og sige reent ud hvad man mener. Nei, kors bevares! Aflæggerne af den Plante som kaldes den fine, dannede, løvemæssige Verden gro saamæn nok saa godt i den throndhjemsk Jordbund og trives bedre end man skulde tro, naar man tager Hensyn til Breddegraden og Forfædrenes bekjendte ^[23] ærlige Ligeftremhed. Imidlertid, *Tempora mutantur et nos mutamur in illis*. Det er nu engang bleven en Modesag at drikke sig Fuld i slet Viin istedet for at hente sig en Ruus ved Hjælp af god Lysholmsk Aqvavit eller Rompunsch; det er nu engang bleven Modesag at ødelægge Fars Formue i Glacehandsker, Tullupper, Silke-Lommetørklæder, Parfumerier m.m.; det er nu engang bleven Modesag at bagtale sin Næste, betragte en Mand som man hader af inderste Sjel, med en smilende, honningsød Mine, og at sige «søde Ven» naar man mener «infame Skurk». At denne Mode dreier sig omkring os og indvikler en Hob Dagdrivere i sit Garn, faaer Enhver finde sig i, der ikke som Vi have Mod til at trodse Moden. Naar det lyster os og vi ei have vore Forretninger at passe, tage vi os, tiltrods for alle Verdens Moder vor Ruus i et godt Lag uden at bære Handsker og trykke den ringeste Borgermands Haand, naar han kun er et skikkeligt Menneske og har den Tænkemaade, som en retskaffen Mand bør have.

Man kan inddele det mandlige Personale udi Staden Throndheim i tre Classer: det theevandsdrikkende, det viindrikkende og det brændeviinsdrikkende Personale. De, der blot drikke Theevand, gjøre det af forskjellige Grunde, enten fordi de have visse Svagheder, der forbyde dem at nyde stærke Sager, eller fordi de have fordybet sig i Granskningen af Andresens Bog, eller ogsaa maaskee blot fordi de have en afgjort Forkjærlighed for Theevand. Disse Folk ere pene Mennesker og have virkelig det Fortrin for os andre Syndere, at de aldrig blive fulde, men ikke destomindre ere og blive de hvad man kalder Theevandskarle, der neppe nogensinde ^[24] have udklækket en god Idee. Hvad nu det viindrikkende Publikum angaar, hvortil en stor Deel af de førømtalte Løver hører, da vilde det udentvivel vise en liberalere Tænkemaade, dersom de throndhjemsk Viinhandlere ikke regalerede det med saa slet Viin. God Viin skal have stor Indflydelse paa Hjertet, ifølge Salomons Udsigende, og da Svovel er en infernalsk Ingredients, forekommer det os at der paahviler de throndhjemsk Viinhandlere en i moralsk Henseende stor Ansvarlighed hvad de arme Viindrikkere angaae. Til den brændeviinsdrikkende Classe hører alle de,

der have formegen Menneskeforstand til blot at drikke Theevand og for faa Penge eller forleden Credit, hvilket omtrent kommer ud paa Eet, til at drikke Viin. Som en følge deraf hører desværre Redactionen ogsaa til denne Classe, der ikke bruger Glacehandsker, ikke bærer Moustacher, ikke synger Salmer, men skriver dem om det kniber, og som ialmindelighed har en egen original Maade at vise sig paa. Denne Selvbekjendelse bør man ikke dømme altfor ilde om; den viser idetmindste at vi ikke ere partiske, men tale ligesaa uforbeholdent om vore egne Synder, som om Andres. Hvis Enhver gik frem paa den Maade i vor syndige Verden, skulde den blive saa lykkelig, at Ingen behøvede at skrive Aviser.

2.

Fast over det hele Land synes vore Kjøbmænd at være befængte med en Sygdom, der fornemmelig ytrer sig derved, at de ophøre med «at betale». Denne Sygdom lide desværre ogsaa andre skikkelige Folk af; men den anfalder ialmindelighed Kjøbmændene i en ^[25] høiere Grad. Ogsaa her i vor gamle gode Stad Nidaros har den i Løbet af et Par Aar viist sig, om just ikke saa hyppig som Trykfeil i Den Frimodige, saa dog i en temmelig betænkelig Grad. De Læger, der radikalt curere denne Sygdom, bestaa af et Collegium som kaldes Skifteretten, og dør end Patienten, kan man dog være temmelig vis paa at «Feberen ham forlod» og han kan rolig gaa over i en anden Verden varierende Hjob, sigende: «Nøgen kom jeg til Verden og nøgen jeg igjen forlader den. Hamburgerne gave, Skifteretten tog, Begges Navn være lovet!» Man har været saare uenige om Aarsagerne til denne smitsomme Sygdom. I Luften ligger den vel neppe undtagen forsaaavidt at en enkelt Kjøbmand maaske har bygget Casteller der og speculeret hen i Veir og Vind, som man siger. Nogle tro, at Smitten udvikler sig af hele vort miserable Creditvæsen, Andre igjen, at den har sit Sæde i Hamburgernes Vareballer og ledsage disse ligesom *colera morbus* ledsager Bomulden. Spørger man Patienten selv om hans Mening, da paastaar han, trækkende paa Skuldrene og menende at han er klogere end alle dem, der snakke om Aarsag og Virkning, at det er hverken mere eller mindre end slette «Conjuncturer». Det er imidlertid mærkeligt nok, at flere Patienter, der tilsyneladende aldri kunne komme sig efter Ondet, pludselig helbredes, og ikke blot gjengives den forrige Sundhed og Styrke, men tilbagevinde den i en høist forbausende Grad. Det gaar atter som med Hjob. Som han allerbedst ragede i Asken mellem Potteskaarene hjalp vor Herre ham som ved et Mirakel. Om det er Vorherre som ogsaa gjør det ovennævnte Underværk skulle ^[26] vi lade være usagt; men saameget er vist, at Døden ikke sjelden, naar den fremtræder i Skikkelse af en Creditor, undertiden i godt Lune lader sig accordere medens den til andre Tider ubarmhjertig og uden videre slaar ihjel.

Hamburgerne ere forresten nogle underlige Patroner; naar de først have ved alle sine Agenter, Probenreutere og lignende active og wimsige Personer faaet prakket alle Deres Snurrepiberier paa de godtroende Throndhjemmere, – ligesom de danske Boghandlere prakke deres Bøger paa os gjennem Snyderi-, Industri- og Præmiefordelingsplaner, der bevise, at man handler ganske mod egen Fordeel, naar man ikke tegner sig – og saa Throndhjemmeren glemmer at betale, sætter Hamburgerne ham i Slutteriet. Hvor dog den gode Hamburger er opoffrende og menneskekjærlig!

Vi komme ellers her uvilkaarlig til at tænke paa en vis Debitor, der gjorde sin Creditor, som havde sadt ham i Gjældsarrest, følgende Forslag: «Hør min Ven», sagde han, «her sidder jeg nu og koster Dem 4 Ort ugentlig. Slip mig ud af Arresten og betal mig 2 Ort hver Løverdag; de øvrige 2 Ort kan De jo godtgjøre mig i Regning; derved tjener De aabenbar 50 Procent.» Vi have ikke hørt hvad der blev svaret paa dette Forslag.

3.

Det gjør os ondt endnu engang at maatte bringe Damerne med ind i Spillet, men det er os umuligt at undgaae det, naar vi samvittighedsfuldt skulle undersøge Mandfolkenes Lyder og Dyder. Mændene ere nu engang ^[27] saa fast lænkede til det smukke Kjøn, at det er en ligesaa stor Umulighed at skille dem fra dette, som det er en Umulighed at fjerne Duften fra en levende og blomstrende Rose. Vi skulle imidlertid behandle Damerne med en saa stor Veneration, at selv det meest pirrelige Gemyt ikke skal faae Anledning til at føle sig kildret. I Throndhjem, som overalt, findes unge Mennesker, der have Lyst til at behage. Vi have tidligere omtalt Løverne: men her er ikke Talen om dem; vi mene unge Mennesker i almindelighed, – skikkelige unge Mennesker, der skjælte naar ikke Halstørklædet er bundet regelmæssigt nok, naar Knuden sidder lidt skjævt, naar Støvlerne ikke ere blankpudsede nok, naar Hatten eller Huen ikke har den rette Facon, naar Frakken eller Kjolen ikke sidder stram nok o. s. v. Disse unge Mennesker ere Daarer af den ene lille, simple, men overmaade uskyldige Grund, at de ere forelskede. O, Fruentimmer, Fruentimmer, hvormeget have I ikke paa Eders Samvittighed! Hvormange Narre have I ikke skabt, hvormange Pander ere ikke for Eders skyld blevne bestrøgne med Daarekistefernis, ja, hvormegen naturlig sund Menneskeforstand er ikke røget i Lyset for Eders skyld!

Men see, det er de throndhjemmske Ungersvendes Skjødesynd at lade sig lokke af smukke Ansigter, og det er deres endnu større Skjødesynd gjerne at ville lade sig lokke. Handelsbetjenten, der hele Ugen har rodet i Sild, Contoirbetjenten, der har sværtet Øren og Fingre med Blæk, Haandværkssvenden, der har forpurret sit Haar, farvet eller beget sine Fingre og ikke havt Tid til at barbere sig i sex Dage – Alle, Alle uden Undtagelse pudse og pynte sig naar Fritimekløkkens Slag ^[28] lyder, ene og alene for at behage Cecilie, eller Emilie, eller Karen, eller Maren, eller Marthe Marie, eller Berith, eller – ja Gud veed hvad de nu hede allesammen.

Imidlertid er det Fruentimmerne, som maa bære Skylden; thi de opmuntre de arme, unge, forlibte Mandfolk paa alle mulige Maader, saasnart de blot bemærke et fremstikkende og, som det hedder, fordeelagtigt Ydre.

«O, min Gud, hvor han er nydelig», siger Cecilie, der sværmer for smukt Haar, naar hun opdager et velfriseret Hoved, der glindser af Maccassarolie. «O, hvor han er smuk», siger Emilie, naar hun sværmer for Moustacher, og finder et Par, der accurat ligner dem man støder paa i Modejournalerne. «Det er dog et smukt Menneske», siger Karen, naar hun træffer paa en Mandsperson, der bruger Snørliv; thi hun er en

Ynder af Snørliv. «Kors, hvor han er vakker», udbryder Maren, betragtede Underextremiteternes Fyldighed, hvorfor hun fornemmelig sværmer. «Det er en fin Fyr», mener Marthe Marie; thi hun har dandset med ham, og han dandser godt. «Skal jeg nogensinde gifte mig, maa det blive med ham,» raaber Berith, som, ja – som rimeligviis ogsaa har dandset med ham, – og saaledes gaaer det i det Uendelige. Men hvem kan undres over at de arme Mandfolk blive forfængelige og ansee det Ydre for Hovedsagen, naar det smukke Kjøen selv nærer denne Forfængelighed. Hvormange Damer ville vel i vor Tid yde en rigt begavet Aand, indesluttet i et vanskabt og hæsligt Legeme, Kjærlighedens, Venskabet og Agtelsens Tribut? Og hermed ende vi et Capitel, som idetmindste indeholder noget Sandt, om just ikke noget Nyt.

6te Capitel, der handler om Stillinger og Forholde

1.

[29] Foreløbig ville vi fortælle Dig, gode Læser, at dette vorder et saare langt Capitel. Gud give det ikke i sin Længde ogsaa maa blive saa kjedsommeligt, som Striden mellem Danmark og Tydskland, eller som Kjævlerierne mellem Morgenbladet og Rigtigheden, eller som et vist Blads Conventikkel-Artikkel. Du kan tro, Læser, at de thronhjemske Stillinger og Forholde i mere end en Henseende ere saare besynderlige, og der skal et vist Mod til at gaae ind paa at bedømme dem. Da en Redacteur imidlertid altid maa ansees som etsalgs «Varg i Veum», der ideligt maa udsætte sig for at faae en banket Trøie, bliver hans Hud med Tiden saa barket, at nogle Prygl mere eller mindre ikke kunne gjøre synderlig til Sagen. Desaaarsag gaae vi lige løs paa de nævnte «Stillinger og Forholde» uden at spare Venner eller Frænder; ja, hvad der er endnu mere, vi ville ikke engang spare os selv, dersom vi tilfældigviis skulde finde Anledning til at sige noget Ondt om os. Forlanger man større Aabenhjertighed paa den ene Side og mere Resignation paa den anden, da bør man henvende sig til et eller andet af de Blade, der den ene Dag giver en Skrøne tilbeste og den anden Dag beder om Forladelse fordi Skrønen ikke blev siddende det fast i Halsen.

Vi have til Dato baaret overmaade stor Ærefrygt for alt hvad der er virkelig Helligt; vi have æret og dyrket Gud på den Maade, som Naturen, Religionen [30] og den lille Smule Menneskeforstand, vi ere i Besiddelse af, have befalet os; men vi have destoværre ikke kunnet komme til den Overbeviisning, at sand Christendom bestaaer i at gaae i Kirke Søndags Formiddag og blande Sand i Sukkeret Søndags Eftermiddag. Intet Sted i Landet findes, efter vor Formening, saamange hellige Mænd, som i Throndhjem, og Himlen bevare os fra at fremkomme med den Beskyldning at de blande Sand i det sukker de sælge, omendskjønt vi af Erfaring vide, at Sukkeret ikke altid har ladet sig opløse i kogende Theevand; Sandet kan jo komme tilfældigviis med Vinden. Naar vi her tale om de Hellige, hvoraf Mange ere ikke blot *agtede*, men ogsaa *agtværdige* Mænd, da skeer det kun tildeels for at Paapege, at Secteriet her i Throndhjem maaskee er mere udbredt end paa noget andet Sted i Landet og tildeels for midt under Spøgen med et Alvorsord at omtale, hvorledes man i Aand og Sandhed kan dyrke og tilbede sin Gud uden med andægtige Miner at vandre til Kirken regelmæssig hver Søndag, folde sine Hænder, synge slette Salmer og lade sig dysse i Søvn af slette Prækener. Vi bede Enhver, der læse disse Linier, at tro, at vi ære Alle, der med et sandt og oprigtigt gudindviet Sind besøger Herrens Tempel, at vi selv ofte har besøgt det og forladt det med et tilfreds og lettet Hjerte, naar vi have hørt en Tale, hvori der var Kraft og Mening, udstrømmet fra et Bryst, hvori der laae Klang og Begeistring. Men vi hade og ville til vor Død hade snøvlende Toner, Næsebriller og Hyklerie; vi hade og ville til vor Død hade kvalm Luft, kvalme Templer og kvalme Hjerter, og det fordi Naturens store Kirke hver [31] Dag staaer os aaben, fordi hver Blomst, hvert Græsstraae er et Bogstav, hvoraf de Ord ere sammensatte, som lærer os at kjende Gud og som udgjøre den Bog, vi erkjende

som vor Bibel, og endelig fordi Fuglens Sang er for os en behageligere Lyd end en «Klokkers» Stemme, der, naar den synger om «Englechor» minder om Kilian, der følte en vis Afsmag da han kyssede Fædrenejorden.

2.

Siden vi ere slaaede ind paa det Gebeet, hvor Talen skal føres om Stillinger og da vi netop tilfældigviis kom til at berøre det Hellige, kan det maaskee være passende ogsaa at tale et par Ord om Domkirkens Stilling. Den er, efter hvad vi kunne skjønne, overmaade bedrøvelig. Vi have seet mange Riddere af den bedrøvelige Skikkelse i vore Dage; vi have seet sal. Soelvold, vi have seet «Den Frimodige», kort, vi have seet mange Ruiner af fordums Herlighed, men de have dog ikke bragt os til at græde, de have kun bragt os til at lee. Naar vi derimod nu en smuk Morgen, medens Fuglene kviddre paa det blaa Kirketag, vandre rundt om dette Oldtidens Barn, som Nutiden fornægter fordi den ikke har Penge uden til at købe Flitterstads for, da fælde vi i Stilhed en Taare. –

«Med Malurt blandes Mjøden, ei blot med Honning» og, trods den Iver, hvormed man planerer og pynter den Kirkegaard, der omgiver det stolteste Monument som Norge eier, harmes vi fordi man lader Monumentet selv forfalde.

Herregud! nu ere vi komne ind paa det alvorlige ^[32] Felt, som vi saa gjerne vilde undgaae, og kunne blot hjælpe os ud derfra med et ægte alvorlig tydsk «Heraus»! Vi nedlægge Pennen for at gaae paa Torvet og bekige en ægte Smørsælger; da komme vi i bedre Humeur, og medens vi betragte ham maa Publikum tage tiltakke med en Tingest, der kaldes Tankestreg. –

Vi ere vendte tilbage; – men uden Smør *in paranthesi* sagt; det var som sædvanlig for dyrt – vi have endnu engang betragtet Nordens ærværdigste Minde fra Oldtiden og endnu engang med et sardonisk Smiil betragtet alle disse store Korthuse som Throndhjemmerne efter Ildebrandene have bygget op for

«at kunne leve
som en Greve»,

medens Ingen har tænkt paa den «Gamle ved Elven», der har staaet Fadder til Oldefædrene, baade Notabiliteternes og Bestialiteternes, og faaet graa Haar i Hovedet af Sorg over at være bleven «Indlægskall».

O Statskasse, o Regjering, o Storthing, o Folk! Vi tiltale Eder som I vare vore Brødre. Det er ikke nok, o, Regjering, at Du sender Architecter herop til Throndhjem og at bese Domkirken, gjøre Visiter hos Embedsmændene og reise hjem igjen. Det er ikke nok, o, Statscasse, at Du betaler Reisepengene; det er

ikke nok, o, Storthing, at Du lader Alt dette skee for en Kronings Skyld, som neppe kommer til at foregaae forinden Annanas groe paa Enebærkviste; det er ikke nok, o, Folk, at Du gaber paa den hele sag, lægger dig til at sove og siger god rolig Nat. Medens Du sover ruller dit bedste Oldtidsminde overende, og det vil angre dig at see Ruinerne naar Du vaagner. Stenene ^[33]ville falde Dig tunge paa Hovedet og det vil kanske blive tummelumsk af Smerte, naar Du faaer at see hvad Du har tabt paa Grund af din egen Døsighed.

3.

De Throndhjems Smaahandlere, – Kjøbmænd hedte de i gamle Dage – befinde sig ogsaa i saare forunderlige Stillinger. De slaaes med hverandre ligesom Ædderkopperne, og tilslut beviser Børsen dem den Ære at slaae dem ihjel. Udenbyes Læsere ville rimeligviis ikke forstaae hvad vi her have tilladt os at sige, og vi nødes derfor, hvor sørgeligt det end er, at commentere. Naar de throndhjemskes Smaahandlere nemlig efter en lang Guerillakrig saaledes have maltrakteret hverandre, at en Deel af dem ere blevne Invalidere – i Handels sproget hedder det at gaae fallit – saa kommer, som vi før have omtalt, Skifteretten for at kurere dem.

Ligesom det undertiden hænder, at Læger, der have taget den medicinske Examen, slaae sine Patienter ihjel, saaledes blive ogsaa undertiden de arme Invalidere, som vi have omtalt, slaaede ihjel med en Auctionshammer paa Børsen.

Men hvad der er det Værste, det er, at disse Ihjelslagninger fremkalde nye Ihjelslagninger, og – nu, gode Læser, springe vi paa engang over i et af disse alvorlige Hjørner, hvorhen vi undertiden tye, når vi see hvor meget Dumt, der foretages i denne Verden, med Forbehold at tale endnu et par Ord i gammel Stiil.

Blandt alt det Skrab, som denne Verden er opfyldt med, er ogsaa en heel Deel norske Love, og blandt ^[34]dem befinder sig, som fornemmelig at betragte, et Foster, der fremkom som Følge af en aldeles unaturlig Omgang mellem Storthing og Regjering, men da Fosteret endnu existerer og trives ligesom alt Ukrudt, kan det ikke være ved en *Crimen læse bestialitatis* det har erholdt sit Liv. Dette Foster blev da naturligviis døbt og fik Lov til at hedde Handelsloven, men har idetheletaget viist sig som et Æsel, uden Fornuft, og har ikke under sin syvaarige Tilværelse viist den ringeste Ansats til at blive et for Samfundet gavnligt Individ. Nu Nok derom, det var Børsen vil skulde tale om og dens Ihjelslagninger.

4.

Vi have sagt, at vi undertiden springe over i det alvorlige Hjørne, naar vi see feil, der ere skadelige for

Samfundet. Der gives mange saadanne Feil, som hverken Statens Regjering, eller Statens Lovgivere, eller Communernes Formyndere, de saakaldte Formandsskaber, lægger Mærke til, fordi de have allesammen saa uhyre travelt med Bagateller, at de ei kunne have Øinene aabne for vigtige Ting. De bære sig ikke sjelden ad alle tilhobe som Kjællingen, der lod Smørret brænde for at redde Vadskekluden, som var falden i Asken, eller som forleden Dag en Pige gjorde ved Ildebranden i Hr. Schreiners Mælderie. Hun rendte ned i den brandfrie Kjælder med en Blomsterpote; thi det var en uhyre vigtig Gjenstand, hun havde mellem Hænderne – medens Ting af mindre Værd, efter hendes Mening, saasom Mahogni Kommoder og Speile, endnu stode tilbage at redde. Paa samme Viis bærer ogsaa høiere ^[35] Auctoriteter end Tjenestepiger sig ad, og derfor mangle vi ogsaa endnu mange gode Love, foruden den længe bearbejdede og forbandet kostbare Civillov, Værnepligtsloven og en mere fornuftig baseret Handelslov end den vi for Øieblikket have at fryde os ved. Dette var Brygningens Begyndelse, gode Læser; nu komme vi til Humlen, som Du vel allerede længe har ventet paa.

Naar en ung eller en gammel Handelsmand i Throndhjem

taber sin Credit
og synger sidste Sang,
og gaaer al Kjødets Gang,
vil sige gaaer fallit,

saa er det naturligtviis i sin Orden at Creditorerne forlange Sit; dersom de ikke gjorde det, vilde vi ansee dem for at være meget taabelige Væsener. Men den ærede Skifteret ansee vi for at være lidet omtænkende, naar den lader de Fallitboerne tilhørende Varer bortsælge paa Børsen *en detail*; thi den bidrager derved, saavidt vi skjønne, kun til at forøge Falliternes Antal, en Bedrift som ingenlunde de throndhjemskede Handlende finde sig beføiede til at give den en Sølvmedaille som Hæderstegn for. Det er nemlig klart, at Enhver antager paa Børsen at erholde Varer for bedre Kjøb end hos Handelsmanden; desuden lokkes man af den givendes Credit. Men den Masse varer, som saaledes bortsælges *en detail* tilfredsstiller naturligviis ogsaa forholdsviis Behovet og forholdsviis opstaaer altsaa ogsaa en Aftagen i de endnu bestaaende Kjøbmænds Handel. Men nu er det netop Handelen disse arme Mennesker skulle leve af, og de maa forlade Handelen paa samme Viis ^[36] som deres Forgængere, saasomt Handelen forlader dem. Saaledes opstaaer den ene Fallit efter den Anden og følge hverandre med stigende Hurtighed, ligesom faldende Legemer. Her i Throndhjem, hvor man, Gud skee Lov, ikke bryder sig stort om Reformer, men hylder Conservatismen ligesaa strengt som Fyrst Metternich eller Grev Nesselrode, og hvor den samme Conservatisme er stiv som en gammel Kariolhest, har endnu ikke den nyere Tids Affødning, Associationsaanden udviklet sig synderlig. – Her er riktignok dannet en Haandværkerforening, der blandt andre nyttige Foretagender ogsaa læser Aviser – vi vide ikke om der blandt Medlemmerne findes nogen Pottemager eller Kandestøber –; men en Handelsforening i dette Ords udstrakte og egentlige Betydning gives her ikke.

En saadan Forening maatte dog, alvorlig talt, kunne virke meget godt og forhindre mange skadelige Indgreb i Handelsmændenes Rettigheder. Fallitboernes Creditorer og Skifteretten vilde vist give efter for

billige Ønsker og Fordringer, og det forekommer os, at naar saadanne Boers Varebeholdninger bleve bortsolgte i Partier; – vi forudsætte at Creditorerne, der jo næsten altid selv ere Handelsmænd, ei vilde lade dem gaa for Spotpris –, da vilde disse Varer komme i virkelige Handelsmænds og ikke i Opkjøberskers eller Andres Hænder. Behovet blev saaledes ligestort og Handelsmanden led intet Skaar i Afsætningen; dog – dette er kanske en dum Tanke af os som ere uindviede i Handelsaffairer. Er den imidlertid dum, saa bryder Eder ikke om den, men kast den paa Døren.

5.

[37] Ligesom den Berlinske Tidende og Børsenhalle strides om hvem der ere de Tappreste, Tydskerne eller Danskerne, saaledes strides ogsaa her i Throndhjem grausam die Deutsche und die Danen über die Kriegsfrage und seine Auflösung. I tretten samfulde Maaneder have vi havt den Fornøielse at lee ad alle de Narrestreger, som Tydskerne, Danskerne og den uendelig begrædelsesværdige Skandinavisme har fremkaldt oppe i vort Torskens, Seiens, Sildens og Laxens før fredelige og upolitiserende Hjem. «Den Frimodige» har grusomt faret afsted med sine Dødsdomme over alle Mennesker, der ikke ved den røde Republiks Hjælp fik en Bondekoft paa; Adresseavisen, som forhen blot sang om det Spegeflesk, de deilige Pølser og de nydelige Gryn, som den havde at falbyde, har nu ganske tumlet sig ind i das Ausland. Grebne af Tidens store Ideer om Frihed og Lighed ere Throndhjems Indvaanere geraadede i «ein Zustand», som er værre end Reisers fürgtelige Ildebrandshistorie. Vi skulle tillade os i en kort Skizze at vise Fysiognomiet af de kjæmpende Parter.

Har man end ikke her i Throndhjem politiske Klubber af samme Sort, som man finder dem i Paris, og gaae end ikke paa vaare Gader, andre Jacobinere med røde Huer, end de godmodige Bønder, der tygge deres Skillingskage og passe sin fredelige Dont, naar man lader dem gaae i Ro, saa have vi dog Forsamlingssteder, hvor Jyder og Tydskere og halve Jyder og halve Tydskere og qvart Jyder og qvart Tydskere komme sammen for at slaaes, fornemmelig hver Postdag. Naar de slaaes, bruge de i Almindelighed Allesammen Samsons [38] bekjendte Vaaben: et Asens Kjæveben. Vi have nogle Gange havt den Fornøielse at være Vidne til deslige Kampe mellem det danske og det slesvigholsteenske Parti udi den gode gamle Stad Nidaros, og kunne, da vi desværre ikke have nogen af Corsarens xylografer til vor Tjeneste, kun give et ufuldstændigt Billede af Striden. Læseren maa staae udenfor Kulisserne, han kan faae høre, men ikke see de Stridende, og for at Spectaklet ikke skal blive alt for Rædsomt, ville vi kun lade to Personer, Dhr. A. og B., komme i Haarene paa hinanden:

A. Gute Morgen Freund, Du hast læst den Bladen wohl? Gott verdame mich, det er skræklicht et grueligt Blodbad som der bei Fredericia været bin.

B. Ja, vi have været tapre Ka'le; vi have banket jer anstændig. Jo, I have faaet ganske artige Børst!

A. Wat Du siger, Freund? Du sagst Vi, und vi hafer jo ikke været mit Nogen af Uns. Du bist ein dummer Kerl und die Dänen sich tilbage drak für den tapre Anführer, hm, ja, was heist er nun der

verdamte Kerl.

B. Ja det veed jeg min Salighed ikke; thi jeg har endnu ikke hørt tale om en tapper Schleswigholsteiner.

A. Was sagst Du Bruder? Dat geht nicht Gut. Gjør mig nicht bøse. Ich bin ein Holsteiner und Gott verdame, ich bin tapfer; ich kan ribe und ich kan skide til links und til rechts auf einmal mit twei Pistolen. Kam heran, Du solist sehen!

B. Aa, lad nu de Narrestreger fare; kom og lad os drikke en Dram.

A. Kein Dram, Gott verdame; kein Dram. Ich bin Schleswigholsteiner und Du hast mir gesagt ich bin ein Cujon. Nein, kein Dram.

[39] B. Nu vel, saa drikker jeg min Dram alene.

A. Ich tager en mit, ich skal vise das ich kein Cujun bin. Ich vil klinke mit Dir, aber Du maa zustehen dass ich bin ein tapfer Mann.

B. (idet de klinke) Du er uhyre Tapper, naar det gjælder om at drikke.

For ei at blive Vidne til et Slag gik vi vor Vei da Scenen var kommen saavidt som anført.

6.

Det er fornylig i et Hovedstadsblad blevet sagt, at «Throndhjem er den meest demokratiske By i Norge», hvilket beviser, at Hovedstadsbladene have det samme Kjendskab til Throndhjem, som visse Folk «der ikke kunne see med egne Øine og høre med egne Øren». Trønderne ere enten Aristokrater eller de ere røde Republikanere; det rene, sande Demokrati har heroppe kun faae Tilhængere; thi Ingen vil regjeres, men Alle vil regjere. Embedsmændene ville regjere og Pøbelen vil regjere. Politiet vil regjere og dets Opponent, Gadedrengene og *les filles de Joye*, ville regjere, hvilket man har erfaret af en Høiesteretsdom, som vi nylig bare for Kuriositetens Skyld, have givet til Bedste for vort Publikum. Vil man købe Smør af en eller anden Smørpeer paa Torvet, Fisk af en eller anden Fiskjohn i Ravnkloen, Potetes af en eller anden Potetesniels ved Bratøren, eller Brænde af en eller anden Brændejeus i [40] Almindingerne, og man begaaer den store Forbrydelse paa den høfligste Maade af Verden at antyde sin Formening om Varernes Dyrhed, da kan man gjøre Regning paa at blive viist Vinterveien med faa og kraftige Ord. Det er den røde Republikanisme, som gjør sig gjældende. Tvivler man om Bismersens og Maalets Rigtighed, fordi man aldrig har den Glæde, at see dem undersøgte af Politiet, der i sin contemplative Tilstand næsten altid synes at vende Ryggen did, hvor det burde vende Næsen, overfuses man med en utilbørlig Portion Grovheder. Det er den røde Republikanisme, som gjør sig gjældende. Har man plantet Træer i sine Alleer, har man saaet Kaalrabi eller Ærter eller Gulerødder i sine Haver stjæles de bort *sans façon* baade Nat og Dag. Det er den røde Republikanisme, som i Forbindelse med den elskværdige Communisme gjør sig gjældende. Og nu paa den anden Side, have vi betragtet Reversen, lader os ogsaa betragte Aversen.

Dersom man er saa særdeles lykkelig at træde ind til en Pengemand i Throndhjem for at betale hvad man skylder, da erholder man et naadigt Smil, og en qvittering; det er i sin Orden, thi at fordre mere vilde vise daarlig Levemaade; men dersom man træder ind til ham for at hjælpes ut af sin Nød, da maa man bukke saare dypt, man maa nedlade sig til at kaste Erkjendelsen om sit Menneeskeværd paa den første den bedste Hylde; thi da er det Pengearistokratiet som gjør sig gjældende. Dersom man glemmer at banke paa Døren, naar man træder ind til en Embedsmand, det vil sige i hans Contoir, da begaaer man en Forbrydelse, hvorfor man straffes med et Suurt Ansigt og stundom med ^[41] en Reprimande; at der gives hederlige Undtagelser er vist, men i Almindelighed gjør paa den Maade og paa mange andre Maader Embedsaristokratiet sig gjældende.

Nei! Demokratiets sande Princip, ifølge ethvert skikkeligt Menneske skal have lige Berettigelse til Omgang med og Agtelse af sine Medmennesker; Demokratiets Princip, ifølge hvilket Velvillighed og Humanitet skal fremtræde i alle Samfundets Classer, har ikke gjort sig mere gjældende i Throndhjem end paa andre Steder; thi her er man enten «rød Republikaner» eller «Aristokrat». De, der gaae Middelveien og ikke lade sig anfægte av Tidens stridende Elementer, ere saa faa, at de kunne udpilles idetmindste ligesom Trykfeilene af alle vore Dagblade.

7.

I Grunden leve vi i en saare forunderlig Tid, der har faaet Menneskene til at antage Forunderlige Sædvaner. I de gode gamle Dage bedømte man ialmindelighed Menneskene efter deres Handlinger; man havde da en bestemt Alen, hvormed man maalte, Ærlighedens nemlig, men denne Alen er nu bleven lagt paa Hyliden, fordi den er bleven for gammel og forslidt. Det er gaaet med den som med en gammel god Bog. Hvor god den end er, er den dog bleven kjedelig; Moden fordrer noget Nyt, og hvem vil vel i Vor Tid læse for Exempel moralske Fortællinger af Marmontel, naar han kan faae Eugen Sues og Poul de Kocks eller Balzacs piqvante Sager ihænde? Det gamle kaster man bort; en gammel Lærd, en gammel Sko og en gammel Jomfru er den Treenighed, der er Tegn paa ^[42] fortjent Foragt; en ung, uvidende Laps, et par ubetalte blanke Støvler og en ung, indtagende Glædespige er den Treenighed, som Verden nu som oftest feterer. *Tempora mutantur et nos mutamur in illis!*

Ak, ja, Tiderne ere ogsaa forandrede i den gode, gamle Stad Throndhjem. Vi leve ikke længere i den hyggelige Tid, da man kunde gaae ud paa Gaden, iført en Vadmelstrakke med det paaskrevne Vidnesbyrd: «Jeg bedækker et godt og redeligt Hjerte». Kors bevares, hvor vil man hen med saadant Snavs i vore oplyste Tider, i hvilke Trangen til fine Kjoler og polerede Kjæltringer er bleven saa stor, at man næsten er nødt til at forskrive begge Sorter fra Udlandet. I det forrige Seculum, ja man paastaar endog senere, havde de unge Piger Lov til uantastede at hedde Jomfruer udi den gamle By Nidaros; denne lykkelige Tid existerer ikke mere, ligesom der ikke mere existerer nogen Jomfru. I Tidens Løb ere de blevne til Frøkener; vi gratulere Eder, smukke Læserinder!

Og vore unge Petitmaitre – hvor behagelige ere de ikke, hvor henrivende i Dandsen, hvor udviklende i Kunsten at sige smukke udenadlærte Fraser i Samtale med Damerne, omendskjønt disse Fraser stundom kunde bringe en simpel Kokkepige til at rødme. O Nidaros, Nidaros, Du er gaaet fremad; Du er afbrændt, Du er fattig, Du er elendig; men i intellectuel Henseende har Du dog hævet Dig til en forbausende Høide; thi man finder fast ikke en Skrивerdreng, der gaaer klædt i Vadmel og fast ikke en Dame, der kan koge Grød.

Vil man overhodet i Throndhjem søge Maalestokken, der skal beskrive en Mands Værd, maa man [43] ingenlunde søge den i Mandens Indre, men kun i hans ydre Beskaffenheder, eller og man maa vurdere Sønnens Qualiteter efter Faderens Stilling. Spørg ikke: «Hva kan Du?» «Hvad forstaaer Du?» «Har Du lært Noget, eller er Du et Fæ?» Nei, spørg blot om Faderen er General eller Corporal og Svaret vil klart og tydeligt afgjøre, om Vedkommende er et Geni eller et Bæst. Af en Soldatkones Mave kan naturligviis intet Andet end et Soldatemne udspringe. Den, som ikke vil troe paa dette, erklæres herved udendvidere for en ignorant Lømmel. Seer man her i Byen en Mand paa Gaden, spørger man sjelden: «Hvem er denne Mand?» Man spørger oftere: «Hvis Søn er han», og dernæst ønsker man Underretning om han har Penge. Vi have ved mangfoldige Leiligheder selv iagttaget, at det forholder sig saa og næsten altid fundet, at den Spørgende 8 Dage efter har været den Ubekjendtes Debitor. O, Penge, Penge! Det er ikke Juristerne, men det er Pengene, som regjere Verden.

Christian Monsens *Throndhjems Mysterier* er lastet ned gratis fra bokselskap.no